

FORMAREA STATELOR FEUDALE INDEPENDENTE — ȚARA ROMÂNEASCĂ ȘI MOLDOVA (cl. a VIII-a)

I. Premisele interne și externe

A. interne

1. Dezvoltarea *economică*: dezvoltarea forțelor de producție — viață economică activă;
 - agricultură dezvoltată;
 - creșterea vitelor;
 - pescuitul; comerțul.
2. Dezvoltarea *socială* — diferențierea socială în:
 - „majores terrae“ (mai marii pământului)
 - țărani liberi și dependenți;
 - destrămarea obștilor locale.¹
3. Dezvoltarea *politică*:
 - a) existența a 4 formațiuni politice între Carpați și Dunăre:
 - cnezatele {Ioan
 - {Farcaș
 - voievodatele {Litovoi
 - {Seneslau.

Aceste formațiuni politice erau în raporturi de dependență față de Ungaria.

— Izvorul istoric care ne vorbește de aceste formațiuni și dezvoltarea lor economico-socială este „Diploma cavalerilor Ioaniți“ — 1247.²

b) la răsărit de Carpați — „Țara Brodnicilor“; în sud și nord, D. Cantemir amintește niște „republici“ = voievodate: „Țara Vrancei, a Cîmpulungului“.

1277 — românii din nordul Moldovei.³

B) externe

Lupta împotriva dominației străine:

— maghiară — anarhia statului maghiar;

— tătară — Hoarda de aur; decădere (condiții externe favorabile în prima jumătate a sec. XIV).⁴

II. Formarea statului feudal independent — Țara Românească

proces desfășurat în două faze:

1. Încercarea voievodului *Litovoi* (din dreapta Oltului), între 1272—1277, de a ieși de sub suzeranitatea regatului feudal maghiar:

- a) 1272—1273 — refuză suzeranitatea regelui maghiar Ladislau Cumanul și plata tributului.
 - b) 1277 — luptă între Litovoi și armata regelui maghiar; Litovoi cade în luptă și, în urma tratatelor cu maghiarii, conducerea revine lui Bărbat, care se răscumpără cu o mare sumă de bani, țara păstrându-și autonomia (încercarea lui Litovoi eșuează).
2. a) Desăvârșirea procesului de unificare sub *Basarab I* (1310—1352). — Basarab reușește, între 1310—1316⁵, să unifice cnezatele și voievodatele de la sud de Carpați, creîndu-și domnia unitară a Țării Românești (capitala — Argeș), sub suzeranitatea regelui maghiar (plata unui tribut, anual, în bani).

- b) Obținerea independenței Țării Românești sub *Basarab I*. 9—12 noiembrie 1330 — victoria de la *Posada* (Țara Loviștei), urmare a expediției lui Carol Robert de Anjou, ca răspuns la politica externă independentă a lui Basarab.⁶

III. Formarea statului feudal independent — Moldova

Proces desfășurat în două faze, ca și la sud de Carpați, deci procesul este asemănător, dar nu identic.

1. Prima fază a procesului de formare:

- proces frînat mult timp de stăpînirea tătarilor (1242—1245);
- organizarea expediției lui Ludovic de Anjou împotriva tătarilor (1343—1345) și organizarea unei mărci, la Baia, sub conducerea lui *Dragoș* și sub dominația regelui maghiar.⁷

2. Desăvârșirea procesului de unificare și cîștigarea independenței Moldovei:

- a) În 1359 — trecerea lui Bodgan cu maramureșenii săi în Moldova; nemulțumiți de suzeranitatea regelui maghiar, moldovenii recunosc ca *voievod* unic pe maramureșanul *Bogdan*.
- b) obținerea independenței în urma victoriei asupra armatei regelui maghiar, cu ocazia expediției organizată de acesta, în 1360—1364, asupra Moldovei.

Concluzie: Formarea statelor feudale românești independente este rezultatul unui proces de concentrare a formațiunilor politice dintre Carpați și Dunăre și de la răsărit de Carpați, al unei dezvoltări interne, intense, ca factor determinant și al unor influențe externe—condiții prielnice.

IV. Însemnătatea formării statelor feudale independente românești și consolidarea lor

— a pus capăt fărîmîțării politice;

- consolidarea acestor state feudale a avut importanță și pe plan extern: în sud-estul Europei a constituit un obstacol în calea expansiunii Imperiului otoman.
- a) *Consolidarea Țării Românești* sub:
 - *Nicolae Alexandru* (1352—1364) — mitropolia, 1359;
 - *Vlaicu Vodă* (1364—1377) — viață economică înfloritoare; se emit monede; se extinde stăpînirea: Țara Amlășului și Țara Făgărașului.
- b) *Consolidarea Moldovei* sub dinastia Mușatinilor.
 - *Petru Mușat* (1374—1392): se bate moneda, se dezvoltă comerțul;
 - se extinde stăpînirea — „de la munte pînă la mare“;
 - Roman Mușat.*

Concluzii

Statele feudale românești au apărut în cadrul evoluției obștilor teritoriale din spațiul Carpato-dunărean, ca rezultat al unui proces îndelungat de dezvoltare a forțelor de producție locale, ducînd la constituirea unei aristocrații, întemeiată pe exploatarea comunităților rurale libere, iar mai tîrziu pe aservirea țărănimii. Este rezultatul unui proces îndelungat de unificare a formațiunilor politice, proces la care și-a adus contribuția demografică și politică și populația română din Transilvania. (Așa se explică teoria „descălecatului“).⁷

Comentariu istoric

1) Progresul în tehnica agricolă a dus la creșterea productivității muncii, a producției, la apariția plusprodusului, însușit de conducătorii obștilor și familiile lor. Prin poziția social-economică puternică, aceștia s-au detașat de restul obștii; deci germeii viitoarei clase feudale existau în sînul obștii. Acapararea prin uzurpare a bunurilor a dus la diferențierea socială, la destrămarea obștii.

2) „Diploma cavalerilor Ioaniți“ este documentul fundamental care ne vorbește de dezvoltarea economică și social-politică a teritoriului dintre Carpați și Dunăre, din sec. XIII. Este înțelegerea, din 1247, dintre regele maghiar Bela al IV-lea și „marele magistru“ al ordinului ioanit, Rembald, pentru așezarea cavalerilor în aceste părți, împotriva năvălirilor de pradă tătare. (Aceștia se pare că nu s-au așezat niciodată aici).

3) Despre formațiunile politice de la răsărit de Carpați avem știri din izvoarele istorice scrise: bizantine, rusești și diploma acordată cavalerilor Teutoni în 1211, de Andrei II.

4) Maturizarea procesului intern de dezvoltare a raporturilor feudale a fost factorul determinant în formarea statelor feudale românești, influențat și de condiții externe favorabile ca: declinul Hoardei de aur, frămîntări în statul bulgar și maghiar.

5) Politica externă independentă a lui Basarab I arată încheierea procesului de unificare internă. S-a amestecat în treburile interne ale Ungariei,

susținând pe feudali în lupta împotriva regelui maghiar (1317) pentru stăpînirea unor cetăți în Banat (Mehadia); a participat la luptele dintre bulgari și bizantini (1323).

Cresterea prestigiului Țării Românești și întinderea stăpînirii acesteia asupra Banatului de Severin, a dus la expediția lui Carol Robert de Anjou, din sept. — mai 1330, împotriva lui Basarab, care cîștigă victoria (de la Posada) și independența Țării Românești. Lupta este descrisă de „Cronica pictată de la Viena“.

6) Expediția condusă de Dragoș se înscrie în procesul de extindere a dominației maghiare asupra teritoriului de la răsărit de Carpați; constituie și prima fază a unificării acestor teritorii. „Marca“ condusă de Dragoș și urmașii săi recunoștea suzeranitatea regelui maghiar.

7) Problema „descălecatului“ trebuie înțeleasă astfel: în timpul procesului de unificare a teritoriilor dintre Carpați și Dunăre și de la răsărit de Carpați, au trecut din Făgăraș și respectiv din Maramureș — pentru a scăpa de aservire — grupuri de populație românească, conduse de voievozi români, care s-au integrat în această societate, în plină dezvoltare, aducîndu-și aportul demografic și politic și contribuind la grăbirea procesului de constituire a statelor feudale românești.

Indicații metodice

Este necesară împățirea lecției pe 2 ore — respectiv:

1. Condiții de formare și formarea Țării Românești.
2. Formarea Moldovei; însemnătate; fiind un proces complex, cu multe evenimente, trebuie explicate noțiuni ca:
 - destrămarea obștilor;
 - procesul unificării;
 - „descălecatul“.
- Este necesar să se prezinte un fragment din „Diploma cavalerilor Ioaniți“, cînd se vorbește de dezvoltarea internă a societății românești, între Carpați și Dunăre.
- Este indicat să se înfățișeze și aspecte ale luptei de la Posada, din „Cronica pictată de la Viena“.
- Să se explice elevilor teoria „descălecatului“, plecînd de la legendă și scoțînd în relief adevărul istoric (Bogdan, cu 5.000 oameni, nu putea înțemeia o țară; erau create condițiile interne, în care s-a integrat).
- Folosirea diapozitivelor, setul „Istoria României“, partea I-a.

BIBLIOGRAFIE

1. *Istoria României — Compendiu*, (Miron Constantinescu, Constantin Daicoviciu, Ștefan Pascu), Editura didactică și pedagogică, Buc., 1969, pag. 126 — 133; 248.
2. Dimitrie Onciul, „*Originile Principatelor Române*“, în D. Onciul, *Scrieri istorice*, Buc. 1968, vol I, p. 560 — 715
3. Ștefan Ștefănescu, „*Întemeierea Țării Românești și a Moldovei. Tradiția „descălecatului“ din Transilvania*“, în „*Studii și articole de istorie*“, vol. XVII, 1972. Diploma cavalerilor Ioaniți, Cronica pictată de la Viena.